

JAKOV GOTOVAC 1895. - 1982.

Katalog djela u fondu Zbirke muzikalija i audiomaterijala Nacionalne i sveučilišne knjižnice u Zagrebu

Branka Radić, branka.radic@unist.hr
Sveučilište u Splitu

SAŽETAK

U ovoj godini obilježava se 120-ta godišnjica rođenja hrvatskog skladatelja Jakova Gotovca (1895. – 1982.) Njegovi najznačajniji radovi doprinose afirmiranju i učvršćivanju nacionalnog glazbenog smjera u Hrvatskoj između dva svjetska rata. Bogata ostavština u Zbirci muzikalija i audiomaterijala NSK-a, dokaz je plodnog stvaralaštva na područjima solo popijevke, operne te zbarske i orkestralne glazbe.

UVOD

U svom skladateljskom Opusu Jakov Gotovac redovito se služio s dva elementa: ljudskim glasom i orkestrom, započevši umjetničko stvaranje na području vokalnih tj. solo popijevki i zbarskih djela. U svom kasnijem radu nastavio je sa stvaranjem složenijih oblika scenskih djela i jednostavnih simfonijskih skladbi programskog karaktera. Također je harmonizirao i obrađivao narodne napjeve.

Slika 1. Izvor: Jakov Gotovac / urednica Jagoda Martinčević; [prijevod Nada Šoljan, Petra Potočnik; notografija Tomislav Koščak] Zagreb: Koncertna direkcija Zagreb, Muzički informativni centar, 2003.

U prvom dijelu svog stvaralaštva opredjeljuje se za smjer nacionalnog realizma u glazbenom izražavanju, a riječ je u najvećoj mjeri ishodište nadahnuća i polazište za stvaranje mnogih njegovih djela. Gotovac je u prvom redu skladatelj vokalne profiliranosti bez obzira na to da li je stvaralački rad orijentiran na solističko, zbarsko ili glazbeno-scensko muziciranje.

Slika 3 Izvor: Skladba Naišo Erbez: narodna pjesma za srednji glas i klavir. Zagreb: vlastita naklada, 1929. Fond Zbirke muzikalija i audiomaterijala NSK-a.

Citrala bih riječi maestra Pere Gotovca: „Živio je uporno svoj dugi vijek, bez napuštanja vlastitih gotovo polemičkih navika. Znao je braniti svoje životne i umjetničke stavove, baratajući svojstvenim argumentima tražeći uvijek nove protuargumente u slučaju bilo kakvih sukoba mišljenja. To je bila dosljednost stava i uvjerenja da čini onako kako smatra da je ispravno. No nikada nauštrb drugih mišljenja i stajališta. Vječne dileme tipičnog umjetnika gotovo naivne iskrenosti, ne lišene unutarnjeg žara i mediteranskog temperamenta, pratile su ga cijeli život. Godila mu je slava i bio je ponosan na svoj rad. Javna priznanja bila su mu dokazom da nije griješio u svojim estetskim i umjetničkim stavovima. Uvijek je naglašavao da piše od naroda za narod.”

Izvor: Pero Gotovac. Muzički informativni centar: Uz tridesetu obljetnicu smrti Jakova Gotovca (16. listopada 1982. - 16. listopada 2012.) Zagreb, 2012. [Citirano: 2015-04.03.]

Izvor: Andreis, J. Jakov Gotovac. Mogućnosti, g. IV, br. 7. Split, 1957.

Slika 5. Izvor: Omot tiskane muzikalije Kroz varoš: op. 9: pet groteska za jedan glas i klavir: splitske varoške pjesme. Zagreb, vlastita naklada 1929. Fond Zbirke muzikalija i audiomaterijala NSK-a.

U središtu pozornosti hrvatskih skladatelja 20. stoljeća jest vokalna i vokalno-instrumentalna glazba. Mogućnost povezivanja književnosti i glazbe najbogatija je ostvarenjima na području solo popijevke i zborova, nastalih na stihove hrvatskih pisaca svih razdoblja. „Gotovac ne spada među umjetnike koji se stalno razvijaju, već je u prvim godinama stvaralačkog djelovanja jasno zacrtao bitne konture svog umjetničkog lika”.

Slika 6. Zbirka muzikalija i audiomaterijala NSK-a. Sve fotografije su iz privatne kolekcije autorice.

Fond Zbirke muzikalija i audiomaterijala predmet je projekta digitalizacije nacionalne glazbene baštine „Rukopisne i tiskane solo popijevke hrvatskih skladatelja 20. stoljeća.” Jezgru Zbirke odlikuje način na koji su umjetnička znanja i umijeća pojedinog glazbenika i institucije u kojoj djeluje, uključeni u proces vrednovanja i prepoznavanja nacionalne glazbene baštine. Sva građa obrađena je po odgovarajućim standardima u strojno čitljivom obliku i dostupna preko online kataloga NSK-a.

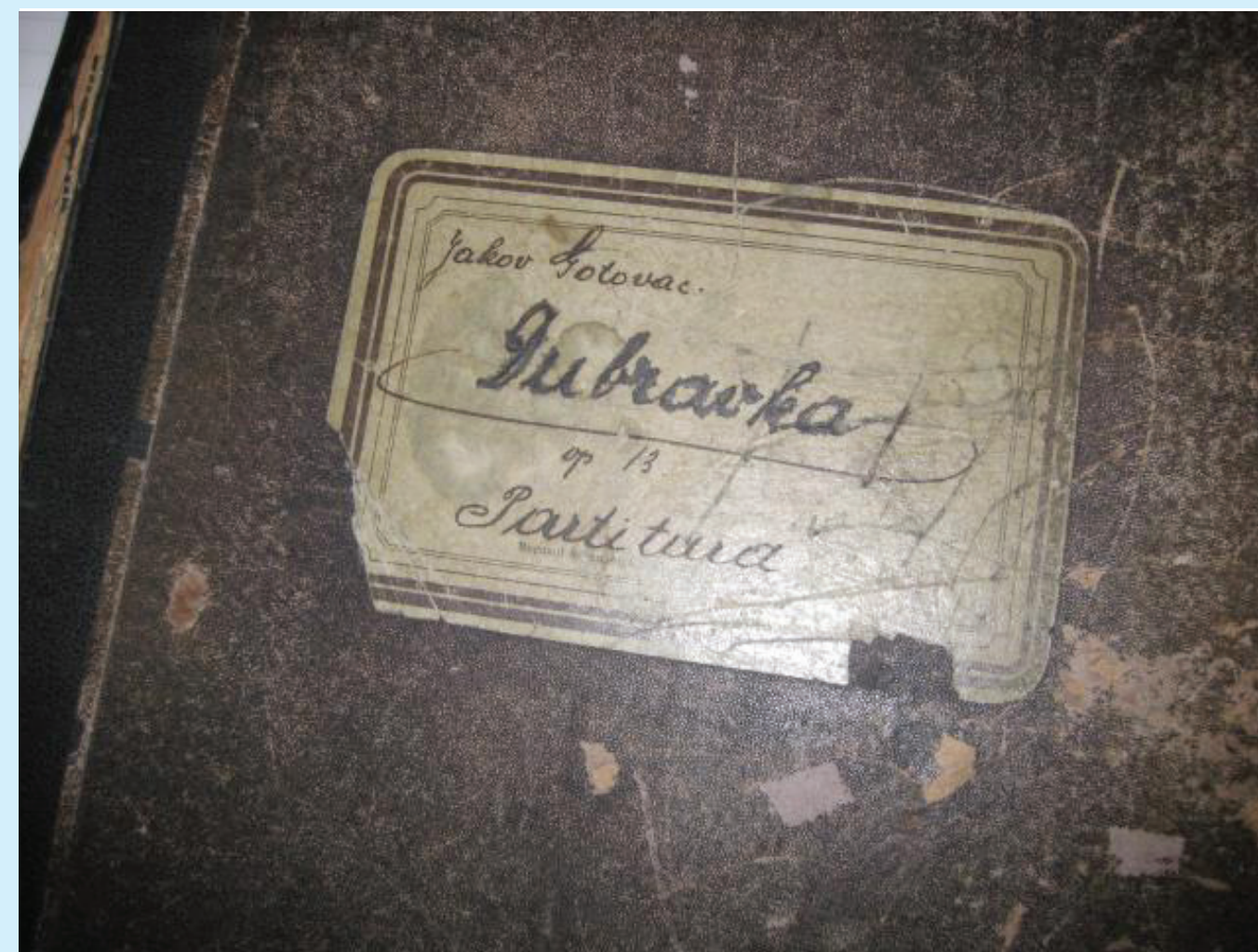
U nastavku rada pristupit će se oblikovanju sadržaja digitalne zbirke putem određenog računalnog programa i na osnovu uspostave modela digitalne knjižnice. Greenstone Digital library sveobuhvatni je sustav za oblikovanje i prezentiranje zbirke digitalnog sadržaja. Uključuje mogućnost postavljanja raznih dokumenata (slike, tekstovi, zvučne i video snimke) na neki operativni sustav. Softver je besplatno dostupan za download na stranicama Digitalne knjižnice Novog Zelanda pod uvjetima GNU licence. Podrška je za razne formate dokumenata i na različitim jezicima (UNICODE – jedinstveni zapis za sve jezike). <http://www.greenstone.org>

ZAKLJUČAK

Oblikovanje digitalne zbirke s odabranim djelima iz skladateljskog Opusa Jakova Gotovca zahtijeva bibliografska znanja u radu s informacijama koje su zabilježene na papirnatom i digitalnom dokumentu. Pri tom je važno poznavanje informacijske tehnologije i vještina koje obuhvaćaju skeniranje odabranog notnog materijala, rad u programu za obradu slika, rad u programima za optičko prepoznavanje znakova i pohranu dokumenata. Osnovna svrha stvaranja digitalnih sadržaja jest poboljšanje njihove dostupnosti i vidljivosti te promicanje sustavnog i ujednačenog pristupa digitalizaciji građe u baštinskim ustanovama.

Pristupajući oblikovanju sadržaja svojih djela, uzimao je stihove narodne lirike i epike te glazbenim sredstvima dočaravao određenu sredinu i potrebno raspoloženje. Svoje kompozicije obogatio je obilježjima glazbenog folklora ali i mediteranskom raspjevanošću i senzibilnošću. U prvih dvadeset godina rada stvorena su njegova najznačajnija djela kojima je potvrdio svoj perspektivan skladateljski put te obogatio hrvatsku glazbu tog vremena. Pojedine skladbe rano su privukle pažnju inozemne publike i izdavača, što je pridonijelo njegovoj popularnosti i izvan granica naše domovine.

Slika 2. Izvor: Partitura Dubravka, autograf – tvrdi uvez u Zbirci muzikalija i audiomaterijala NSK-a

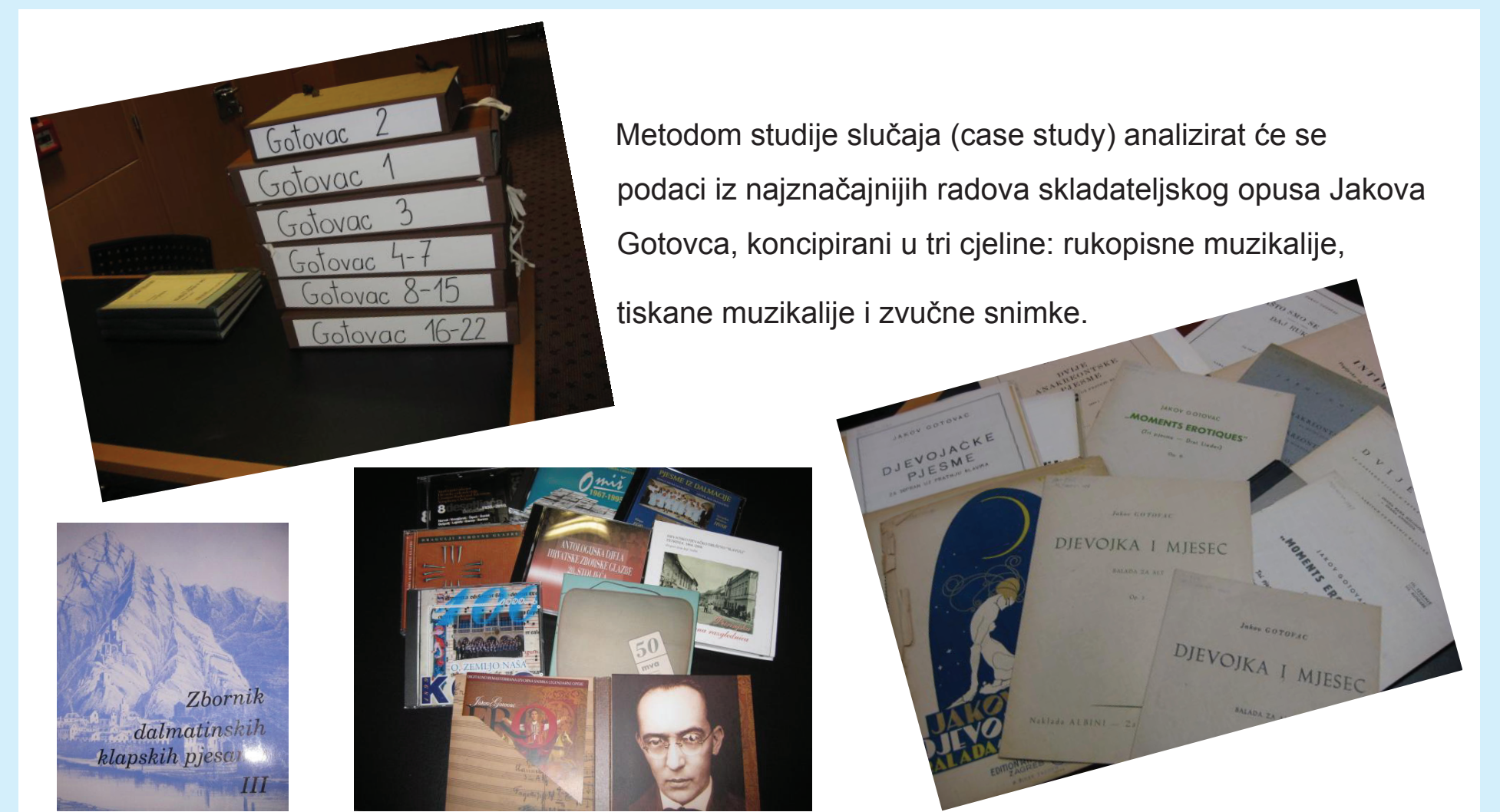

Slika 4. Izvor: Kuljiš, T. Koncertni život u Splitu i Dalmacijakoncert: o povodu 40-godišnjice prve koncertne poslovnice i 20-godišnjice rada Dalmacijakoncert-a: [1948. – 1988.] / Tomislav Kuljiš; fotografija Lj. Garbin, V. Radatović, S. Simić. Split: Dalmacijakoncert, 1988.

Slika 5. Izvor: Livaković, Ivo. „Kolo” ponos Šibenika. [izrada mapa Dinko-Gojanović Rakić; izrada crteža Srećko Grabovac; kolor snimci Miljenko Tanfara; crno-bijeli snimci Mate Cukrov ...et.al] Šibenik: RKUD „Kolo”, 1976.

METODOLOGIJA

Digitalizacijom tradicionalne građe želi se obogatiti digitalna kulturna baština i omogućiti njezina dostupnost u suradničkim ustanovama. Digitalne sadržaje možemo pronaći u različitim ustanovama i zbirkama, mnogi od tih izvora trajne su vrijednosti i značenja te stoga predstavljaju naslijeđe koje treba zaštititi i sačuvati za sadašnje i buduće generacije. S obzirom na mnoštvo vrijednog materijala, postavlja se pitanje njegove selekcije i vrednovanja, prezentacije te korištenja. UNESCO ističe otvoreni koncept baštine koji odražava ne samo prošlu nego i sadašnju živuću kulturu, usmjeravajući pritom pozornost na ljudsko društvo, njegove tradicije i izričaje, kao i na informacijske, društvene i filozofske sustave na kojima se stvaralaštvo temelji.

Metodom studije slučaja (case study) analizirat će se podaci iz najznačajnijih radova skladateljskog opusa Jakova Gotovca, koncipirani u tri cjeline: rukopisne muzikalije, tiskane muzikalije i zvučne snimke.

Slika 7. Izvor: Rukopisne muzikalije Jakova Gotovca. Fond Zbirke muzikalija i audiomaterijala NSK-a.

Slika 8. Izvor: Omot zvučne snimke Ero s onoga svijeta, u izdanju Croatia Records, 2007. Fond Zbirke muzikalija i audiomaterijala NSK-a.

Slika 9. Izvor: Tiskane muzikalije u fondu Zbirke muzikalija i audiomaterijala NSK-a.

Slika 10. Izvor: Naslovna stranica Zbornika dalmatinskih klapskih pjesama III. Fond Zbirke muzikalija i audiomaterijala NSK-a.

Sadržaj zbirke prikazivao bi tekst koji opisuje povijesne događaje u životu skladatelja, odabrane rukopise koji predstavljaju jedinstveni trenutak nastanka sadržajnih momenta na području solo popijevki te uvid u individualan skladateljski Opus kao važan dio glazbene baštine. Kreiranjem odabranog sadržaja digitalne zbirke nastaju datoteke koje se pohranjuju u određenim formatima, a zatim slijedi oblikovanje pristupa digitalnoj zbirci u programskoj okolini digitalne knjižnice.

Slika 11. Izvor: Jedna mali brodčić...: ribarska pjesma iz Splita i O more duboko...: narodna pjesma iz Dalmacije. Zagreb: Franjo Sidak. Tiskana muzikalija u fondu Zbirke muzikalija i audiomaterijala NSK-a.